EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2019.10.8.
COM(2019) 454 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 2016–2017. évre vonatkozóan az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerekről és élelmiszer-összetevőkről

TARTALOMJEGYZÉK

Tartalomjegyzék

1. ÖSSZEFOGLALÓ.....2

2. HÁTTÉR 3

3. BESUGÁRZÁS VÉGZÉSÉRE ENGEDÉLLYEL RENDELKEZŐ LÉTESÍTMÉNYEK.....4

4. A BESUGÁRZÁST VÉGZŐ LÉTESÍTMÉNYEKBEN 2016 ÉS 2017 FOLYAMÁN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI.....4

5. A TERMÉKEK ÉRTÉKESÍTÉSE SORÁN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI.....5

1. ÖSSZEFOGLALÓ

Az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerekre és élelmiszer-összetevőkre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1999. február 22-i 1999/2/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv[1] 7. cikkének (3) bekezdése értelmében a tagállamok minden évben eljuttatják a Bizottsághoz:

– az ionizáló besugárzást végző létesítményekben elvégzett vizsgálatok eredményeit, különösen a kezelt termékek kategóriáját és mennyiségét, valamint az alkalmazott dózisokat, valamint
– a termék értékesítési fázisában elvégzett vizsgálatok eredményeit.

Az irányelv 7. cikkének (4) bekezdése előírja, hogy a Bizottságnak közzé kell tennie az Európai Unió Hivatalos Lapjában:

– a létesítményekre vonatkozó részletes tájékoztatást, illetve az azok helyzetében bekövetkezett valamennyi változást,
– a nemzeti ellenőrző hatóságok által évente adott tájékoztatás alapján készült jelentést.

E jelentés a 2016. január 1. és 2017. december 31. közötti időszakra terjed ki. Azon információk alapján állították össze, amelyeket 28 tagállam 2016-ra és 27 tagállam 2017-re vonatkozóan küldött meg az Európai Bizottságnak. Málta 2017-re vonatkozóan nem nyújtott be adatokat.

Időszak: **2016. január 1. – 2017. december 31.**

Érintett országok: Uniós tagállamok és EFTA-országok

Forrás: 28 tagállam és Norvégia

Besugárzást végző létesítmények:

– Létesítményekkel rendelkező országok száma: 14 tagállam és Norvégia
– Engedélyezett létesítmények száma: 24
– Bezárt létesítmények száma: 2
– Besugárzást végző országok száma: 10 tagállam és Norvégia

Kezelési adatok:

– Kezelt termékek mennyisége: 10 211 tonna (–11,4 % 2015-höz képest)
– Főbb kezelt áruk: Békacomb (57 %) és szárított aromás növények, fűszerek és növényi ízesítők (20,77 %)
– Főbb besugárzási területek: Belgium (68 %) és Hollandia (13 %)

Értékesítési fázisban elvégzett vizsgálatok:

– Vizsgált minták száma: 11 162
– Nem megfelelő minták száma: 87 (0,8 %)
– Főbb vizsgált áruk: Fűszerek (42 %)
  Gabonafélék, vetőmagok, gyümölcsök és az ezekből készült termékek (22 %)

[1] (HL L 66., 1999.3.13., 16. o.).

2. HÁTTÉR

Az élelmiszer-besugárzás az élelmiszereknek a sugárzó energia bizonyos, ionizáló sugárzásnak nevezett típusa által történő kezelése. A sugárzó energia különböző hullámhosszúságú és hatásfokú, és eltűnik az energiaforrás eltávolításakor. A besugárzást egészségügyi és növényegészségügyi célokra használják olyan baktériumok (például *Salmonella*, *Campylobacter* és *E. coli*) elpusztítása érdekében, amelyek ételmérgezést okozhatnak, valamint a növényeket vagy növényi termékeket károsító szervezetek – például rovarok és egyéb károsítók – elpusztítása céljából. Arra is használják továbbá, hogy késleltessék a gyümölcsérést, megakadályozzák a zöldségfélék (például a vöröshagyma és a burgonya) csírázását, és végső soron meghosszabbítsák az élelmiszerek eltarthatóságát. Az élelmiszerek besugárzása nem helyettesítheti a megfelelő élelmiszer-kezelést, vagyis a besugárzott élelmiszerek továbbra is megfelelő hűtést igényelnek, és a fogyasztást megelőzően szükség esetén meg kell főzni őket.

Az élelmiszerek besugárzására vonatkozó uniós szabályozási keretet („élelmiszer-besugárzásra vonatkozó irányelvek”) a következő jogszabályok alkotják:

– Az Európai Parlament és a Tanács 1999/2/EK irányelve (keretirányelv) (1999. február 22.) az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerekre és élelmiszer-összetevőkre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről. Az irányelv különös rendelkezéseket állapít meg a kezelt élelmiszerek és élelmiszer-összetevők előállítása, forgalmazása és behozatala tekintetében.

– Az Európai Parlament és a Tanács 1999/3/EK irányelve[2] (végrehajtási irányelv) (1999. február 22.) az ionizáló sugárzással kezelt élelmiszerek és élelmiszer-összetevők közösségi listájának megállapításáról. Ez a lista jelenleg egy élelmiszer-kategóriát tartalmaz: szárított aromás növények, fűszerek és növényi ízesítők. Az ionizáló sugárzással kezelhető élelmiszerekre és élelmiszer-összetevőkre vonatkozó nemzeti engedélyek jegyzékét[3] a Bizottság közzéteszi az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

Az élelmiszerek és élelmiszer-összetevők kizárólag engedélyezett besugárzó létesítményekben kezelhetők besugárzással. Az Unió területén működő létesítmények tekintetében a tagállamok illetékes hatóságai végzik az engedélyezést. Az 1999/2/EK irányelv 7. cikke (3) bekezdése értelmében a tagállamok kötelesek eljuttatni a Bizottsághoz az általuk engedélyezett besugárzó létesítmények listáját.

A besugárzott vagy a besugárzott összetevőket tartalmazó élelmiszerek kizárólag jóváhagyott létesítményekben szabad kezelni (besugározni). A tagállamokban az élelmiszerek és élelmiszer-összetevők ionizáló sugárzással történő kezelésére engedélyezett létesítmények jegyzékét[4] a Bizottság közzéteszi az Európai Unió Hivatalos Lapjában.

[2] HL L 66., 1999.3.13., 24. o.

[3] HL C 283., 2009.11.24., 5. o.

[4] HL C 37., 2019.1.30., 6. o.

Az 1999/2/EK irányelv 6. cikke értelmében valamennyi besugárzott élelmiszert, illetve valamely összetett élelmiszer összes besugárzott élelmiszer-összetevőjét „besugárzott” vagy „ionizáló sugárzással kezelt” feliratú címkével kell ellátni.

A megfelelő jelölés biztosítására, illetve a nem engedélyezett termékek kimutatására az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN) az Európai Bizottság megbízásából számos analitikai módszert szabványosított.

3. BESUGÁRZÁS VÉGZÉSÉRE ENGEDÉLLYEL RENDELKEZŐ LÉTESÍTMÉNYEK

Az EU-ban jelenleg 24, besugárzást végző létesítmény működik. 2015-ben bezártak két, korábban engedélyezett, besugárzást végző létesítményt.

A létesítmények az alábbi 14 tagállamban találhatók: öt Franciaországban, négy Németországban, kettő Bulgáriában, Hollandiában és Spanyolországban, továbbá egy-egy Belgiumban, a Cseh Köztársaságban, Horvátországban, Észtországban, Olaszországban, Magyarországon, Lengyelországban, Romániában és az Egyesült Királyságban.

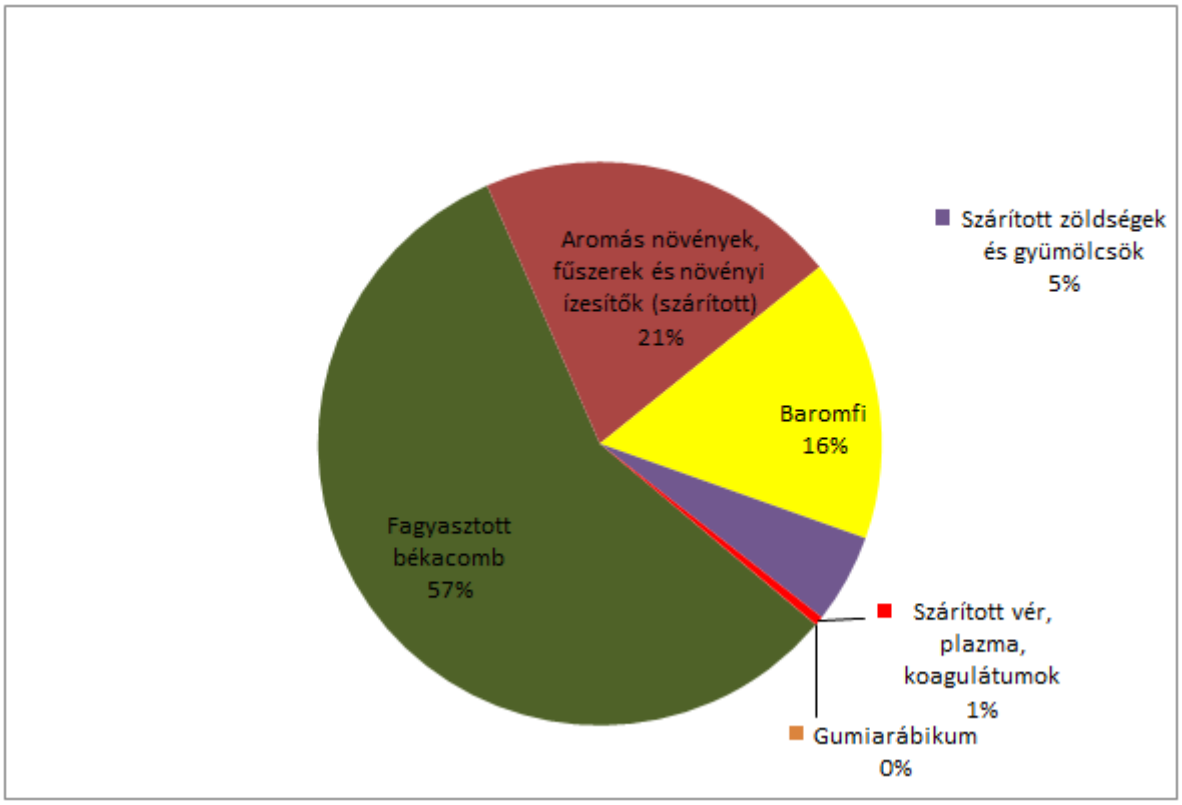
Azon 14 tagállam közül, amelyek besugárzási létesítményekkel rendelkeznek, Bulgária, Olaszország, Románia és az Egyesült Királyság az e jelentés által lefedett időszakban nem sugározott be élelmiszereket.

4. A BESUGÁRZÁST VÉGZŐ LÉTESÍTMÉNYEKBEN 2016 ÉS 2017 FOLYAMÁN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

Az uniós tagállamokban 2016–2017 során összesen 10 211 tonnányi mennyiségű terméket kezeltek ionizáló besugárzással. A kezelésre főként két tagállamban került sor: Belgiumban, amely az EU besugárzott élelmiszereinek kétharmadát (68 %) kezelte, és Hollandiában (13 %).

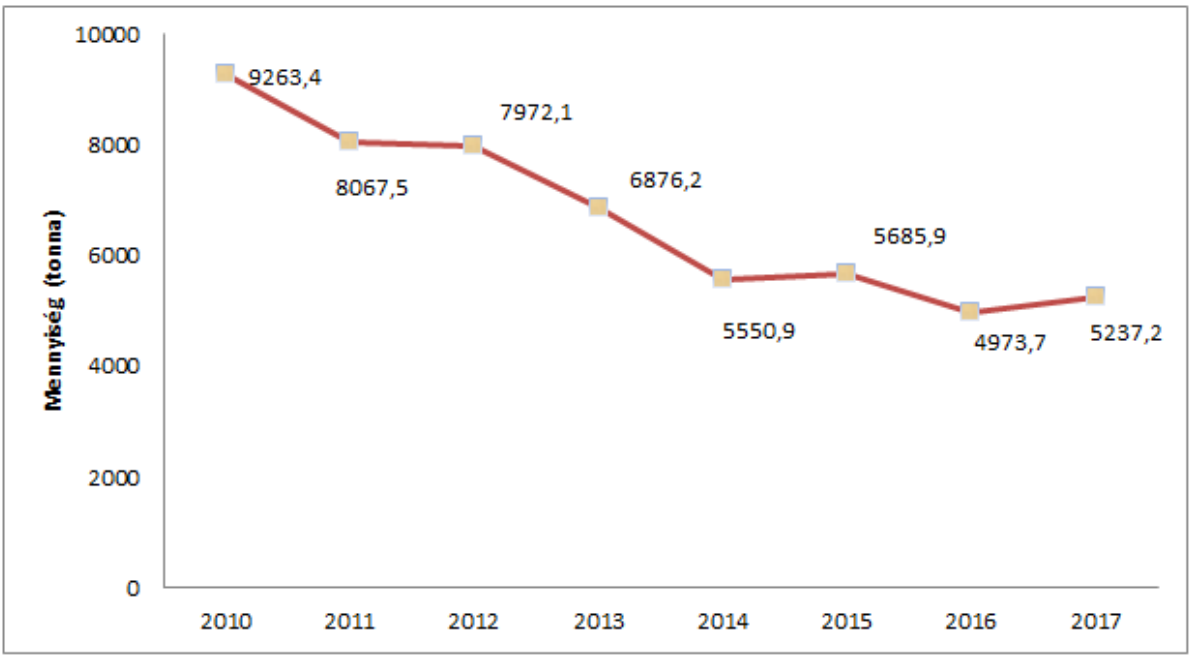
Az EU-ban a két leggyakrabban besugárzott termék a békacomb (kb. 57 %), valamint a szárított aromás növények, fűszerek és növényi ízesítők (kb. 21 %). Az 1. ábra az EU tagállamaiban 2016-ban és 2017-ben jóváhagyott létesítményekben besugárzott termékek eloszlását mutatja.

1. ábra – A besugárzott élelmiszerek kategóriánkénti megoszlása az EU-ban 2016–2017-ben

Amint az a 2. ábrán látható, 2010 óta csökken az EU-ban az ionizáló besugárzással kezelt élelmiszerek tonnában kifejezett mennyisége.

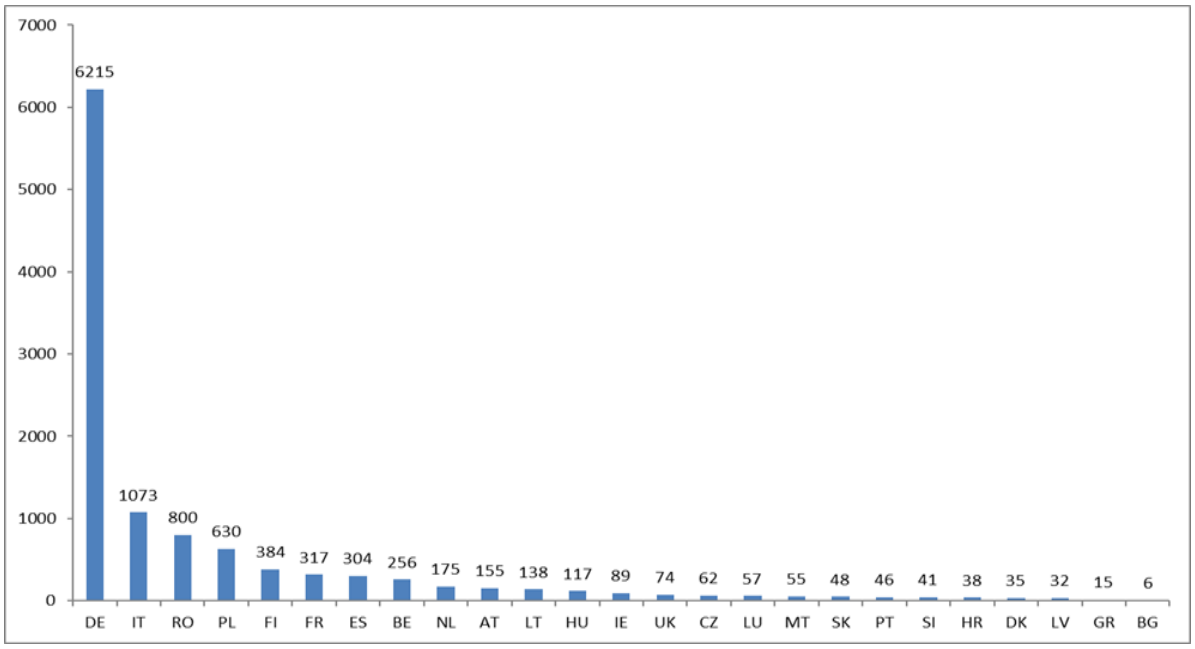
2. ábra — Az engedélyezett besugárzó létesítményekben 2010 óta ionizáló besugárzással kezelt élelmiszerek mennyisége az Európai Unióban

5. A TERMÉKEK ÉRTÉKESÍTÉSE SORÁN VÉGZETT VIZSGÁLATOK EREDMÉNYEI

A 2016–2017-es időszakban 11 162 mintát vizsgált meg 24 tagállam, ami átlagosan 7,02 %-kal kevesebb, mint 2015-ben. Az egyes tagállamokra vonatkozó adatok a II. mellékletben találhatók, és a 3. ábrán vannak összegezve.

3. ábra – A termékértékesítési fázisban végzett vizsgálatok megoszlása tagállamonként 2016–2017-ben

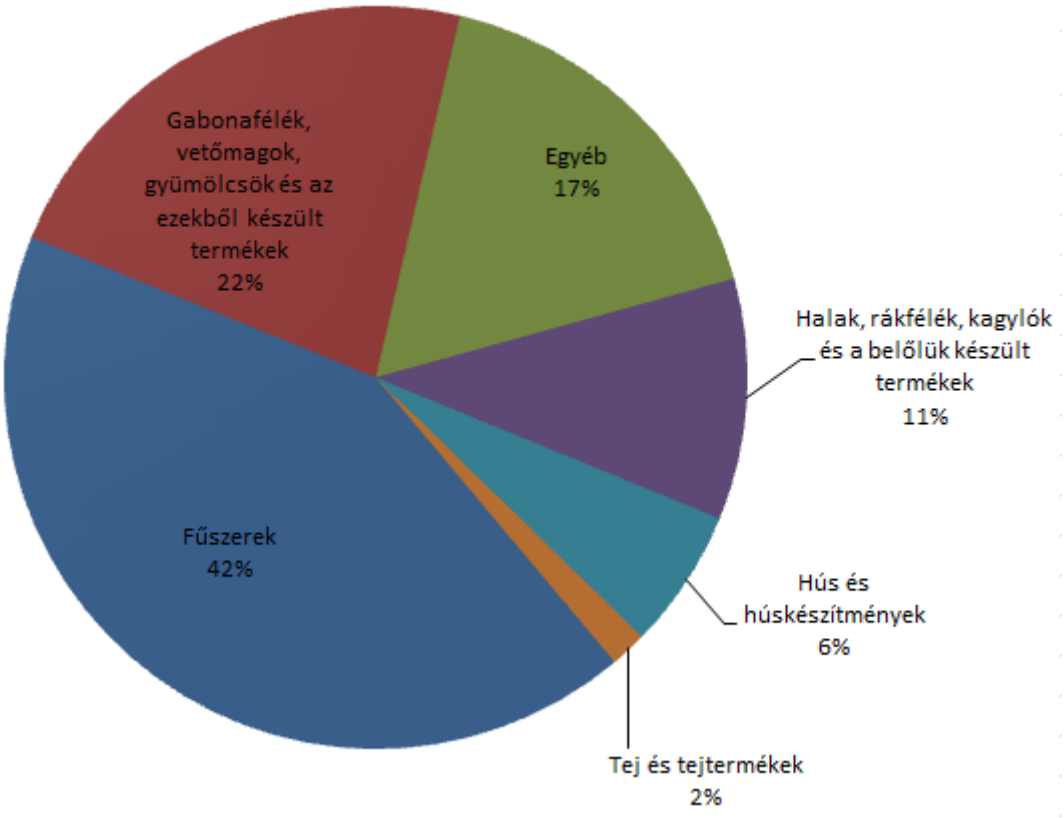

Öt ország (négy tagállam és Norvégia) 2016–2017-ben egyáltalán nem végzett analitikai ellenőrzéseket a termékértékesítési fázisban, vagy költségvetési megszorítások miatt (Horvátország (2016), Dánia (2017) és Norvégia (2016 és 2017)), vagy laboratóriumi kapacitás híján (Észtország és Ciprus (2016 és 2017)) vagy más ellenőrzési prioritások okán (Svédország (2016, 2017)). Málta a 2017-es évre vonatkozóan egyetlen mintáról sem tett jelentést.

Az összesen 11 162 mintából 87 nem felelt meg az előírásoknak (0,8 %), és 113 minta (1 %) eredménye értelmezhetetlen volt. A megállapított meg nem felelés elsősorban a helytelen címkézés és a tiltott besugárzás volt. A nem megfelelések százalékos aránya alacsonyabb volt, mint az előző jelentésben.

A forgalmazás szakaszában – amint azt a 4. ábra szemlélteti – az elemzett termékek többségét „fűszernövények és fűszerek” (42 %), valamint „gabonafélék, magvak, zöldségek, gyümölcsök és ezek termékei” (22 %) alkották. Az „Egyéb” kategória (étrend-kiegészítők, valamint levesek és mártások) esetében ez az arány 17 % volt.

4. ábra – Az **Élelmiszerek** kategória ellenőrzése a termékértékesítési fázisban az Európai Unió területén 2016–2017-ben

Gabonafélék, vetőmagok, gyümölcsök és az ezekből készült termékek 22%
Egyéb 17%
Halak, rákfélék, kagylók és a belőlük készült termékek 11%
Hús és húskészítmények 6%
Tej és tejtermékek 2%
Fűszerek 42%